

Olga Vokurková: Prožívání náboženské víry v Čechách v období počátku vlády komunistické moci

Bakalářská práce

Fakulta humanitních studií UK

Únor 2006

Posudek oponenta

Bakalářská práce O. Vokurkové se zabývá složitým a poměrně frekventovaně zpracovávaným tématem. I proto je pro jeho zpracování tolik důležitý náhled, který autorka zvolí. A samozřejmě důvody, které jí k tomu vedou. Když nejsou tato východiska co nejjřetelněji formulována a domyšlena, hrozí ve výkladu samotném zmatek. Jak ve výběru pramenů, tak v jejich zpracování.

Autorka v úvodu traktuje, že jí půjde hlavně o prosazování víry v totalitním systému, a to jak mezi příslušníky oficiální katolické církve, tak členy skryté církve. Specifikuje toto „prosazování víry“ tak, „jak příslušníci katolické církve toto období vnímali..a jak se v jejich očích režim prosazoval a projevoval“. Už toto vymezení vyvolává určité pochybnosti, protože „prosazování víry v totalitním systému“ spíše evokuje akcent na aktivity příslušníků církví (když jde o ně) a ne už na prosazování totalitního režimu „v jejich očích“. (Podotýkám, že první náhled by sám o sobě na bakalářskou práci bohatě vystačil.)

Pochybnosti vyvolané hned začátkem textu se ukázaly jako oprávněné: pro práci je obecně příznačné, že není metodologicky pevněji usazená.

Týká se to jak samotného zacílení práce, tak nastínění teoretických východisek i výběru podkladů a specifikace, metodologického zakotvení a možností propojení tří cest využitých k naplnění tématu.

V úvodu autorka naznačuje některé aspekty totalitarismu a upozorňuje především na podobnost náboženství a některých rysů komunismu. Kdyby tu bylo k teoretickým východiskům připojeno alespoň stručné pojetí náboženství, z něhož autorka vycházela, bylo by zřetelnější i toto upozornění i jeho konotace. Takto jsou argumenty spíše jaksi odvozené než přímo zacílené k jádru tematiky.

Autorka správně poukazuje na diferenciaci v náboženských reakcích a aktivitách, bylo by ale užitečné ukázat i na difference, které vycházejí z rozdílnosti vidění a možností reakcí daných různými podobami náboženskosti: institucionalizovanou podobou, náboženstvím jako sociálním fenoménem, jako politickým fenoménem, náboženstvím jako individuálním prožíváním, případně dalšími. (V dokonalejší podobě se nabízí využít např. Halíkovy difference typů náboženskosti.) Pro možnosti analýzy by byl takový přístup užitečný.

Když nejsou propracovaná východiska, nezbyvá, než aby autorka používala prostá tvrzení jako argumenty postupu a výkladu. Tak např. na str. 24 uvádí, že se bude zaměřovat „...na jednotlivé knihy, které v mnohém poskytují v rámci mé práce dostačující materiál pro vytvoření obrazu vztahu věřícího k prostředí, ve kterém se nacházel a ...“ Takže proč nebyly vzaty v úvahu takové prameny, jako jsou paměti O. Mádra, texty J. Zvěřiny (či rozhovory s ním), ale například i texty Pitrovy, první kniha Vaškova, bohaté vzpomínkové podklady, které vznikaly v souvislosti s přípravou Sněmu, není jasné. Je to škoda, protože by to vedlo nejen k obohacení druhé části práce

(vzpomínkové, biograficky laděné), ale také první části. Tedy celkového historického zarámování, čili pokusu o souhrnnou charakteristiku vývoje vztahu církví (náboženskosti) a státu (komunistické ideologie a podob jejího uplatňování u nás) mezi roky 1947 až 1950 a dále. Toto téma je zpracováno opravdu jen namátkově a bez možnosti uceleného pohledu. Některé prameny nejsou využity a přitom jde o prameny podstatné. (Např. „Pokoj a dobro“.) Pak ovšem i ten skok ke konci osmdesátých let působí naprosto neorganicky a nezakotveně, pro neznalého čtenáře nesrozumitelně.

Nejsilněji je ovšem tato nezakotvenost patrná při pokusu o provázání všech tří postupů využitých v práci k naplnění tématu. Nejsou a nemohou být shrnuty jednotlivé postupy a tudíž ani jejich propojení.

Pro autorku mohlo být seznámení se zpracovávanými prameny zajímavé. Pokus o přístup kombinující shrnující historické prameny s biografickými a s rozbořením dobového tisku je sám o sobě zajímavý a mohl být nosný. To by ale muselo jít skutečně o analýzu a ne o vlastně nahodilé postupy.

Text má občas drobné formální nedostatky. Někdy se týkají jazyka (str. 12, 20, 22, 45..), jindy úpravy (proč je kapitolka na str. 31 a n. kurzívou? Má to nějaký význam?). Použité prameny jsou citovány dobře.

Na práci je patrný zájem autorky a poctivost přístupu. Symptické jsou vyjádření snažící se o distanci od osobních reflexí. Nicméně nedostatky v metodologickém zvládnutí tématu vedou k nedořečením a oslabují užité prameny i z nich vycházející poznatky. Domnívám se, že pro autorku z práce na tomto textu může vyplynout především poučení, že pustit se do široce pojatého tématu není ta nejefektivnější cesta.

Doporučuji práci k obhajobě a navrhuji ji ohodnotit přibližně 25 kredity.

Libor Prudký
FHS UK
Praha, 17. 2. 2006